

Колеснік К. Співпраця в контексті соціально-особистісного розвитку старшого дошкільника / К.А. Колеснік // La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» з avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019. Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. V.6. – P.70-73.

СПІВПРАЦЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА

Колеснік Катерина Анатоліївна

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Україна*

Анотація. У статті розглядаються проблема співпраці дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовані особливості побудови стосунків між дітьми. Описані головні завдання організації співпраці дітей. Схарактеризовано ознаки міжособистісних стосунків.

Ключові слова: співпраця, старший дошкільний вік, спілкування.

Колесник Е.А.

СОТРУДНИЧЕСТВО В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО- ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ

Аннотация. В статье рассматриваются проблема сотрудничества детей старшего дошкольного возраста. Проанализированы особенности построения отношений между детьми. Описанные главные задачи организации сотрудничества детей. Охарактеризованы признаки межличностных отношений.

Ключевые слова: сотрудничество, старший дошкольный возраст, общение.

COOPERATION IN THE CONTEXT OF SOCIAL AND PERSONAL DEVELOPMENT OF THE ELDERLY PRESCHOOLER

Abstract. The article deals with the problem of cooperation of older preschool children. The peculiarities of building relationships between children are analyzed. The main tasks of organization of cooperation of children are described. Characteristics of interpersonal relationships are characterized.

Keywords: collaboration, senior preschool age, communication.

Кардинальні зміни, що відбуваються в освітньому, виховному та культурному просторах, нинішня соціокультурна ситуація, певні суспільні запити і потреби передбачають утвердження пріоритету дошкільної освіти, формування та становлення особистості на ранніх етапах життя людини, розвиток мотиваційної, емоційно-вольової сфер особистості, формування її соціальної компетентності, моральної свідомості, моральних звичок і способів поведінки.

Старший дошкільний вік – це період розвитку дитячого суспільства (А. Усова), зміцнення і розвитку системи міжособистісних відносин старших дошкільників в групі (Я. Коломінський), розвитку здатності до саморегуляції взаємовідносин з однолітками (С. Якобсон) [3].

Основою сучасного освітньо-виховного процесу є орієнтація на загальнолюдські цінності та гуманістичний підхід, який потребує таких типів людських відносин як співпраця, партнерство, взаємодія, вміння працювати в колективі, команді, що сприяють становленню особистості та умінням легко проявляти себе в соціальній і духовній сферах.

У педагогічній літературі особистість розглядають як провідну цінність суспільства, яка є активним, ініціативним та творчим суб'єктом пізнання, різноманітних видів діяльності, спілкування та взаємодії. Завдяки співпраці, як одній із значущих видів діяльності, діти мають можливість вступати у життєво

важливі способи прояву поведінки, забезпечувати особливості самореалізації, транслювати досвід позитивної, творчої взаємодії.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що діти дошкільного віку повинні уміти орієнтуватися у взаєминах між людьми, бути готовими співчувати, співпереживати, допомагати іншим. У процесі спілкування з дорослими (як носіями суспільно-історичного досвіду людства) у дітей з'являється інтерес, уміння розуміти інших, оцінювати власні можливості, поважати думку інших людей, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднуючи свої зусилля для досягнення спільного результату (мети) [1].

Процес спілкування та прагнення дітей до спільних дій, взаємодії, спільної діяльності з однолітками є першорядною соціогенною потребою дітей старшого дошкільного віку. Цей процес має стати істотною стороною рівності суб'єктів взаємодії, тобто взаємодія «на рівних». Спираючись на дослідження науковців, ми встановили, що, комунікація, як і будь-яка інша діяльність, має три сторони: мотиваційну, цільову і виконавчу. Вона виникає з потреби, а потреба виступає у вигляді макроінтенцій, у яких синтезується соціальна активність суб'єктів [2].

Головним завданням організації співпраці дітей є уміння сформувати ціннісно-орієнтаційну єдність колективу, досягти того, щоб більшість його членів орієнтувалася на суспільні норми поведінки і цінності, адже за таких умов колектив стає постійно діючим виховним фактором, спрямовує поведінку кожного вихованця, спонукає до самовдосконалення.

М. Лісіна, Т. Рєпіна зазначають, що старший дошкільний вік є сприятливим періодом для освоєння соціально-ціннісних моделей взаємодії (співпраці). Старші дошкільники здатні до самостійних контактів з дорослими та ровесниками, адже саме в цей період триває оволодіння «технікою» спілкування, активне формування соціального мислення, почуттів і поведінки.

Для розвитку співпраці найважливішим новоутворенням старших дошкільників є активне формування самосвідомості, самооцінки своїх вчинків (Л. Божович, Д. Ельконін, К. Крутій, О. Смірнова). Дитина не тільки відкриває

для себе свій власний внутрішній світ, але і проявляє здатність до емоційної децентрації, вміння стати на позицію іншого, зрозуміти його переживання. Все це має безпосереднє значення для поглиблення емоційної чуйності, готовності свідомо й адекватно реагувати на фізичний, психічний, емоційний стани інших людей, що має значення для встановлення співпраці як типу взаємодії.

Контактуючи з однолітками, дошкільники прагнуть налагодити між собою ділове співробітництво. При ситуативно-особистісному спілкуванні діти захоплені спільною справою, під час якої особистість повинна виявляти активну позицію, але при цьому враховувати інтереси кожного члена колективу і справи в цілому, узгоджувати свої дії з діями свого партнера для досягнення загального результату. Така взаємодія дітей отримала назву співпраця. Процес співпраці вимагає врахування соціально-психологічної характеристики групи і положення дитини в системі особистісних взаємин. Можна зробити висновок, що основою спілкування дітей дошкільного віку є потреба у співпраці з однолітками, де кожен з них має можливість проявити себе, отримати визнання та повагу.

Дослідження свідчать, що в старших вікових групах закладів дошкільної освіти існує відносно стійка і диференційована система міжособистісних відносин. Так як відбувається структурованість дитячого колективу, групові колективи зміцнюються, збільшується кількісний склад дитячих об'єднань, створюється ситуація загального та особистісного успіху, формуються уміння змістовно обґрунтовувати вибір дітьми один одного в якості партнера.

У цьому віці також діти виступають як предмети емоційної або ділової оцінки, виникають переваги одних дітей перед іншими, виділяються лідери та «ізольовані» діти. На думку Л. Артемової, Р. Терещук, до старшого дошкільного віку розширюється коло спілкування дітей з однолітками, збільшується його тривалість, стійкість у часі, інтенсивність спілкування, його частота, кількість об'єднаних спілкуванням дітей. Спілкування і відносини дитини з однолітком стають більш зрілими і соціально наповненими. Посилення перцептивних зв'язків, стійкість смислового поля взаємодії

дошкільнят забезпечує можливість вирішення ними складних спільних завдань і досягнення високої продуктивності спільної діяльності.

Таким чином, в контексті соціально-особистісного розвитку старшого дошкільника складаються передумови для активного освоєння дітьми спеціальних механізмів, що забезпечують міжсуб'єктні взаємодії (співробітництво). Співпраця має велике значення для становлення особистості дитини й виступає важливим чинником успішного розвитку психічних процесів і моральних якостей особистості.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти : науковий керівник : А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. ; авт. кол-в : А. М. Богуш, Г. В. Бєленька, О. Л. Богініч та ін. К. : Ранок, 2012. 26 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник. К. : Просвіта, 2001. 416 с.
3. Імбер В.І., Карук І.В., Колеснік К.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час застосування освітніх ситуацій у процесі групової діяльності з дітьми дошкільного віку. International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. С. 138-140.
4. Karuk I.V. Development of search and research activity of preschool children during the use of the technology "educational trip". Imperatives Of Civil Society Development In Promoting National Competitiveness: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. Volume I, December 13-14, 2018. Batumi, Georgia : Publishing House "Kalmosani", 2018. P. 254-257.
5. Комарівська Н. Формування культури мовленнєвого спілкування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник

матеріалів науково-практичної конференції, м. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. Вип. 5. С. 138-141.

6. Лапшина І.М. Специфіка формування мовної особистості дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв, м. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. Вип.4. С. 194-198.